

BILL FAWCETT

100

DE GREȘELI  
CARE AU SCHIMBAT ISTORIA

BILL FAWCETT

100  
DE GREȘELI  
CARE AU SCHIMBAT ISTORIA

Traducere din limba engleză  
ALOMA CIOMÂZGĂ-MĂRGĂRIT

**LITERA**

București  
2020

Charles Darwin and Albert the Count of Wolf  
Bill Pawcett

Multumiri speciale pentru Bill Pawcett și Karen  
deWitt, și mulțumiri speciale lui John Gillingham  
chiar și pentru cei care au scris și au editat această carte

Pentru cei care au scris și au editat această carte  
femei, soldați, marinari, aviatori și chiar animale  
care au făcut un pic din istorie pentru greșelile  
altele comise în încercările lor de documentare.  
Și poate și autorii cărții care au scris și au editat  
pentru greșelile pe care le facem și noi și pentru  
care căutăm tot și noi trăsături de plăcere.

Bill Pawcett

Copyright © 2020 Emap Media Limited  
pentru versiunea în limba română  
Tutuzi Editura

Traducere din limba engleză  
Alexa Ciomăgă-Măgălaș  
Editură: Vădina și Filii  
Redactor: Georgiana Marghal  
Copertă: Olimpia Bălaș  
Copertă: Flori Călin  
Tehnoredactare și prepress: Ana Vădina

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României  
PAWCETT, BILL  
117 de greșeli care au schimbat lumea. Erori și fapte  
care au schimbat istoria, și de ce sunt importante și au  
transformat lumea / Bill Pawcett; trad. din engleză  
de Alexa Ciomăgă-Măgălaș. - București: Tutuzi, 2020.  
ISBN 978-9975-33-470-2  
I. Ciomăgă-Măgălaș, Alexa (trad.)

...line. Onoare și credință erau pentru ei la fel de impor-  
tante precum sunt azi statutul social și prezent. Con-  
textul este important. Din rațiuni de necesitate, relațiile

## INTRODUCERE GREȘELI CARE AU FĂCUT ISTORIE

...din această carte sunt un fel de înțelesuri umane, poate  
nemilos, posibilitatea unor explicații detaliate ale evenim-  
telor și ale circumstanțelor care s-au întâmplat  
aceste greșeli. Pentru a putea să înțelegem cu plăcere și  
în context. Aceste greșeli sunt greșelile care au schimbat  
oameni, sau că mulți oameni au fost dedicați cărți  
și chiar bibliotecii întregi. Căruia și alții cărți pentru a apă-  
rua oare subiect care se întâmplă. Istoria devine tot  
mai fascinantă pe măsură ce te scurtezi în ea.

Sau, poate, mai corect, „Greșeli care fac istorie“. Privește în jur. Crezi că lumea a ajuns așa intenționat? De multe ori, cele mai bine puse la punct planuri ale șoarecilor și ale oamenilor eșuează, iar această carte este despre rezultatele lor anapoda. Mare parte a istoriei nu s-a întâmplat ca urmare a unor acțiuni atent planificate de conducători măreți, ci ca urmare a greșelilor lor și ale altora. În această carte, vom arunca o privire asupra a 100 de decizii, acțiuni și simple accidente care au schimbat cursul istoriei. Pentru a se califica drept greșeală, o eroare trebuie să fie o faptă a unei persoane care știe sau ar trebui să știe care ar putea fi consecințele. A fi păcălit nu e o greșeală; a face o prostie despre care orice persoană rațională știe că te va costa bătălia, regatul ori viața este o greșeală.

Viața nu a fost dintotdeauna așa cum o știm astăzi. Privim către trecut prin lentila prezentului, ca oameni moderni observându-l din perspectiva zilei de azi. În Roma antică, comunicațiile între orașe puteau dura zile, și nu secunde, iar viziunea asupra lumii a unui nobil saxon sau a unui cruciat era foarte departe de viziunea ta sau de orice ai văzut prin

filme. Onoarea și credința erau pentru ei la fel de importante precum sunt avuția ori statutul social în prezent. Contextul este important. Din rațiuni de necesitate, relatările din această carte sunt scurte. Acest lucru limitează, poate nemilos, posibilitatea unor explicații detaliate ale vremurilor și ale atitudinilor în contextul cărora s-au întâmplat aceste greșeli. Povestea fiecărei greșeli începe cu plasarea ei în context. Aceste greșeli au fost evenimente care au schimbat lumea, așa că multora dintre ele le-au fost dedicate cărți și chiar biblioteci întregi. Caută și alte cărți pentru a aprofunda orice subiect care te interesează. Istoria devine tot mai fascinantă pe măsură ce te scufunzi în ea.

În aceste vremuri în care fiecare fornăială sau bâlbăială este înregistrată și retransmisă de sute de ori, este ușor să observi că nimeni nu e perfect, și ni se reamintește în permanență că a greși e omeneste. Oamenii fac greșeli – unii dintre ei catastrofale – iar marii lideri ai istoriei reușeau să greșească exact la fel de mult cât o fac mult-supravegheații politicieni din prezent. Unele dintre aceste greșeli au schimbat cursul istoriei întregii lumi sau cel puțin al unui continent.

Poate o exista vreun mesaj filosofic ascuns printre recapitulările acestor poticniri și pași greșiți în marșul istoriei. Ești liber să-l cauți. În marea lor majoritate însă, fie în război, fie în dormitor, aceste greșeli sunt interesante, iar asta este scopul acestei cărți. Poate fi chiar reconfortant faptul că, în ciuda atâtor gafe ale trecutului, am supraviețuit și chiar am progresat. Imaginea traseului ocolit pe care l-a urmat lumea pentru a ajunge aici ne oferă și o perspectivă asupra prezentului illogic, adesea ambiguu, dar întotdeauna fascinant.

1

## AMBIȚIA

GREȘEALA CARE A  
CREAT OCCIDENTUL

499 î.Hr.

Se poate spune că această greșeală a pus în mișcare evenimentele care au creat și au conservat cultura occidentală așa cum o știm în prezent. Acesta este motivul pentru care este inclusă aici, un pic în afara ordinii cronologice. Lumea așa cum o știm astăzi a început cu o decizie foarte proastă a despotului orașului-stat ionian Milet. Numele lui era Aristagoras, iar greșelile lui au declanșat un lanț de evenimente care încă se mai desfășoară și în prezent. Orașul Milet era situat pe coasta răsăriteană a Mării Egee, într-o zonă cunoscută ca Ionia. Întreaga coastă se afla sub controlul Persiei, iar despotul și orașul său îi datorau atât supunere, cât și taxe lui Darius I.

Pentru a înțelege greșeala lui Aristagoras trebuie să arunci o privire asupra lumii anului 499 î.Hr., acum mai bine de 2 500 de ani. Cele mai rapide mijloace de comunicație erau mesajele trimise prin călăreți, iar comunicărilor lui Darius I le lua săptămâni întregi să ajungă în orașele îndepărtate precum Milet. Să strângă o armată din inima Imperiului Persan și să o trimită în marș către vreun despot îndepărtat dintr-o provincie persană, cum erau cele de pe țărmul Egeei, îi lua lui Darius luni de zile. Milet era pe cocaluri, la capătul imperiului. În termeni

practici, asta însemna că despoții, oameni care dețineau controlul absolut asupra unei zone sau a unui oraș în numele lui Darius I, acționau de unii singuri ca regi, numiți satrapi.

În același timp, între satrapii persani era o competiție acerbă. Toți își doreau aprecierea lui Darius, pentru a fi promovați în poziții mai prestigioase și mai confortabile în capitala Babilon. Problema acestui anume satrap era că orașele grecești egeene ca Milet nu erau nici importante, nici prestigioase. Cei ca Aristagoras trebuiau să facă mai mult decât să fie competenți pentru a ieși în evidență; trebuiau să facă ceva spectaculos, care să atragă atenția și aprobarea unui împărat îndepărtat. Doar așa puteau obține controlul unei satrapii mai bogate și mai importante sau un loc mult-râvnit la curtea Babilonului.

În largul Mării Egee, în apropierea coastei Ioniei, se afla insula Naxos. Pe această insulă era un oraș-stat în ceea ce azi am numi sfera de influență a Persiei. Darius numise un despot care să conducă și să strângă taxele în numele lui. Da, chiar și în zorii civilizației, totul avea legătură cu taxele. Aflați însă mai departe de centrul Imperiului Persan chiar și decât Miletul, oamenii din Naxos s-au gândit că-l pot detrona pe despotul numit de Darius, pentru că insula era prea departe de capitală ca împăratul să mai reacționeze. Așa că Naxos și-a declarat independența și l-a executat pe satrap. Separându-se și clamându-și independența, orașul a redus taxele și le-a dat negustorilor mai multă libertate pentru a vinde și a cumpăra oriunde își doreau. Mai degrabă aceste argumente economice, decât nevoia filosofică de libertate sau de democrație așa cum o percepem noi azi, au fost sursa de inspirație a revoltei. În acele vremuri, drepturile omului sau dreptul de a conduce erau cel mult concepte vagi, însă interesul propriu era, atunci ca și acum, un factor motivațional puternic.

Aristagoras a văzut în revolta din apropiere o ocazie. Dacă ar fi recuperat Naxos pentru Persia, ar fi putut câștiga credit serios în fața lui Darius. În cel mai rău caz, ar fi adăugat insula

propriei satrapii, crescându-și importanța și încasările din taxe. Dar despotul din Milet avea o problemă. Putea strânge o armată, dar Naxos era o insulă, iar el nu avea nici un vas cu care să-și transporte oamenii pe mare. Pentru a rezolva problema, a făcut o înțelegere pentru a împrumuta flota controlată de satrapul mai marii și mai bogatei Lydia. Înțelegerea avea un avantaj dublu. Întâmplător, satrapul Lydiei, Artaphernes, era fratele lui Darius I. Implicarea lui era o garanție că vestea victoriei lui Aristagoras avea să ajungă la curte. Apoi, despotul a angajat unul dintre cei mai buni amirali ai vremii, Megabates. Acesta era un marinar experimentat și talentat, numai bun pentru comanda expediției. Toate bune și frumoase, până când Aristagoras l-a insultat public pe marinar. Drept răzbunare, Megabates a avertizat Naxosul de invazia iminentă. Insula s-a înarmat, și-a pregătit apărarea și și-a pus la adăpost resursele, astfel că, în momentul în care și-au făcut apariția vasele lui Aristagoras, insularii erau mai mult decât pregătiți să înfrunte invadatorii. După patru luni de frustrări și de înfrângeri, Aristagoras și soldații lui s-au văzut nevoiți să se retragă înapoi în Milet.

Acest deznodământ i-a creat o problemă foarte serioasă lui Aristagoras. În schimbul folosirii flotei, despotul din Milet îi promisese fratelui împăratului o mare parte a prăzii din Naxos. Căzuse de acord și ca, după cucerirea Naxosului, să folosească aceeași armată pentru a ajuta la cucerirea orașului Euboea și a provinciei acestuia pentru satrapia lydiană. Dar, după eșecul campaniei împotriva Naxosului și cu armata decimată, Milet nu era în poziția de a cuceri nimic altceva și nu avea nici o pradă de împărțit. Astfel, Aristagoras s-a trezit într-o situație foarte complicată. Îi făcuse aceste promisiuni fratelui lui Darius, nu vreunui conducător local oarecare. Rezultatul probabil al eșecului său militar în Naxos avea să fie, în cel mai bun caz, exilul, și în cel mai probabil execuția – într-o manieră foarte neplăcută.

Aristagoras trebuie să fi fost un personaj incredibil de convingător. Știind că avea să sufere pedeapsa Imperiului Persan,

i-a convins pe locuitorii Miletului să se revolte împotriva Persiei. Diferențele culturale și distanța i-au fost probabil de ajutor. Locuitorii Miletului erau din punct de vedere cultural greci și aveau mai multe legături și schimburi comerciale cu orașele Greciei decât cu îndepărtatul Babilon. Viitorul ex-despot al Miletului a reușit să mai convingă alte câteva colonii grecești ale Persiei de pe coasta estică a Egeei să li se alăture și să-l urmeze. Puterea sa de convingere este cu atât mai impresionantă dacă luăm în calcul că toată situația a fost rezultatul neputinței lui Aristagoras de a strivi o revoltă identică a locuitorilor vorbitori de greacă ai insulei Naxos.

În noua lui calitate de conducător al revoltei grecești, Aristagoras a început să caute aliați. A oferit aur și dreptul de a face comerț pentru a obține ajutorul orașelor din Grecia continentală. Sparta l-a refuzat, dar Atena și Efes au hotărât să susțină revolta. Era evident vorba și de un element de mândrie și de beneficii financiare, dat fiind că Imperiul Persan nu avea rival nici ca forță, nici ca întindere la acea vreme. A fost ca și cum Italia de azi ar oferi sprijin militar locuitorilor orașului Bangor, din Maine, pentru a se răzvrăti împotriva Statelor Unite. O nepotrivire imensă, în cel mai bun caz. Și totuși, două dintre cele mai mari orașe ale Greciei au trimis nave și soldați în Ionia.

Chiar dacă voia să-și ajute fratele, Darius I nu putea face nimic îndeajuns de repede. Îi lua timp să adune o armată și chiar mai mult timp să o trimită până la marginea imperiului. Armatele unite ateniană, ioniană și efesiană au intrat în Sardis, capitala Lydiei conduse de Artaphernes, fratele împăratului, pe care Aristagoras îl înșelase în urma eșecului său. Grecii și rebelii au reușit să surprindă orașul și au intrat înainte să li se împotrivească cineva. Artaphernes și soldații săi s-au retras și s-au apărât în citadelă, o zonă asemănătoare unui castel în centrul orașului. Armatele greacă și ioniană au jefuit apoi restul orașului. Grecii au incendiat Sardisul, iar fratele împăratului Persiei nu au putut decât să-și privească capitala arzând în jurul său.

La scurt timp după ce din Sardis nu mai rămăsese decât cenușa, armata lui Darius I a sosit pentru a-l ajuta pe fratele său. A reușit să-i prindă pe grecii care se retrăgeau și i-a înfrânt rapid. I-a omorât sau i-a luat prizonieri pe cei mai mulți dintre rebeli, inclusiv pe Aristagoras. Doar atenienii au reușit să scape îmbarcându-se în viteză pe vasele lor și fugind înapoi, în Atena.

Împăratul persan și familia lui nu au uitat niciodată ce făcuseră atenienii. Până atunci, orașele Greciei fuseseră socotite prea sărace și prea îndepărtate pentru a merita să fie cucerite. Incendierea Sardisului demonstrase dramatic că grecii trebuiau considerați o amenințare la adresa Imperiului Persan, iar Imperiul Persan nu putea și nu tolera amenințările.

Dacă Aristagoras nu s-ar fi întins mai mult decât îi era plapuma, dacă nu și-ar fi insultat amiralul și dacă nu ar fi condus apoi o revoltă pentru a-și salva fundul, destul de probabil, Persia nu ar fi acordat prea multă atenție orașelor grecești relativ mici și sărace de dincolo de granițele imperiului. Dacă Atena nu s-ar fi amestecat în revolta altei țări, lumea ar fi fost acum foarte diferită. Greșelile pe care le-a făcut Aristagoras, de la insultarea amiralului până la începerea unei revolte disperate și exclusiv în folos propriu, au declanșat războaiele greco-persane, inclusiv bătălia de la Maraton, faimoasa rezistență a celor 300 de spartani, ducând, în cele din urmă, la cucerirea Persiei de Alexandru cel Mare. Fără stimulentele amenințării persane, Filip al Macedoniei probabil nu ar fi reușit niciodată să unească Grecia. Probabil, cultura occidentală nu ar fi fost niciodată forțată să-și atingă măreția. Mărețul Imperiu Persan ar fi putut continua să domine Apusul alte câteva secole, iar lumea de azi ar fi arătat foarte diferit. Ar fi fost o lume în care valorile persane de supunere în fața statului și un stăpân puternic ar fi fost mai importante decât valorile Greciei, ce implicau drepturile personale și mândria realizărilor individuale. Lumea de azi este așa cum este și pentru că un politician persan local, stăpânul unui oraș de la marginea imperiului, a fost prea ambițios.

2

## ÎNAINTEA TIMPULUI SĂU

UN FARAON MERGE

PREA DEPARTE

1390 î.Hr.

Unii dintre marii gânditori sunt cu ani întregi înaintea timpului lor, în vreme ce alții sunt chiar la milenii distanță. Faraonul Akhenaton s-a dovedit a fi dintre cei din urmă când a luat cele mai iubite icoane ale Egiptului, zeii. Dacă ar fi reușit, lumea ar fi cunoscut o mișcare monoteistă la scară mare, 1 000 de ani înainte ca Biblia evreiască să fie scrisă. În schimb, ardoarea sa nemăsurată i-a îngropat practic nou-găsită credință. Erau vremurile în care faraonul era considerat un zeu, așa că a fost nevoie de un efort considerabil din partea zeului și a mesagerului celorlalți zei pentru a-și îndepărta aproape întreaga populație, dar cumva Akhenaton a reușit exact asta.

Akhenaton a moștenit un imperiu imens când a preluat puterea în 1390 î.Hr. Tatăl său, Amenhotep al III-lea, a stabilit relații diplomatice cu regatele vecine și a creat o eră de liniște și pace. Această epocă de aur din istoria Egiptului a dat naștere cultului lui Amon-Ra, care era slăvit mai mult decât toți ceilalți zei pentru că aducea fertilitate în Cornul abundenței.

Odată cu statutul lui Amon-Ra, a crescut și statutul preoților săi. Aceștia controlau o treime din averea țării și, în curând, au devenit la fel de puternici precum însuși faraonul. Probabil că Amenhotep a simțit amenințarea, deoarece a început să-și arate interesul în privința zeului Aton, iar când faraonul favoriza un zeu, în general poporul îi urma exemplul. Probabil că este ce a sperat și Amenhotep. Oricare i-ar fi fost planul, nu a ajuns să-l vadă îndeplinit. Când a murit, în 1352 î.Hr., Akhenaton a preluat frâiele sub numele Amenhotep al IV-lea; în doar câțiva ani, a transformat radical lumea Egiptului.

Prima schimbare remarcabilă care a apărut după succesiunea la tron a venit în artă. Reprezentanții familiei regale din acea perioadă au un stil surprinzător de realist. Faraonul și soția lui, Nefertiti, sunt înfățișați cu abdomene bine proporționate și cu torsul slab. În imagini se joacă și își sărută copiii. În toate ipostazele, soția este înfățișată ca egala lui. În comparație cu epoca modernă, în care membrii familiilor regale au propriile talk-show-uri, iar președinții își pierd nopțile făcând turul emisiunilor televizate, acest lucru poate părea o nimica toată. Dar în Egiptul antic, aceasta era vulgaritate absolută.

Nu era decât începutul. Faraonul și schimbat apoi numele din Amenhotep, care însemna „Amon este mulțumit“, în Akhenaton, adică „cel care îi este de folos lui Aton“. Această palmă peste fața preoților lui Amon-Ra era o provocare directă. Akhenaton a început să închidă templele lui Amon și să redistribuie fondurile care le fuseseră date de stăpânire. La fel cum preoții spusese doar că pot comunica cu Amon-Ra, faraonul a spus că era fiul lui Aton și că avea o linie directă de comunicare cu zeul. A mers chiar mai departe, abandonând vechii zei și declarând că Aton era singurul zeu. Pluralul cuvântului „zeu“ nu mai era folosit. Pus în perspectivă, acest lucru ar fi azi similar cu votarea în Congres a unei legi care să le interzică oamenilor să se uite la televizor.

Dar noul faraon nu s-a mulțumit cu aceste schimbări drastice pentru a-și asigura puterea. Preoții lui Amon încă mai aveau o influență semnificativă în capitala Teba, așa că Akhenaton le-a subminat această influență mutând capitala într-un loc mai îndepărtat, în deșert. A numit noua capitală Akhetaten (Amarna de astăzi), adică „orizontul soarelui“. Zeci de mii de oameni urmau să se mute în pustiu. O mulțime de proiecte de construcții au început aproape imediat. Noul oraș urma să aibă toate facilitățile: palate, lacuri și, cel mai important, templul lui Aton. Mare parte din resursele țării au fost redirecționate către noi proiecte de construcție. De fapt, atât de mult s-a concentrat Akhenaton pe ridicarea noului său oraș, încât a uitat importanța menținerii bunelor relații pe care le stabilise tatăl lui cu țările învecinate. Liniile de comunicare și diplomația aproape au dispărut.

În al doisprezecelea an al domniei lui Akhenaton, a lovit tragedia. Iubita lui Nefertiti dispare brusc din toate dovezilor arheologice. Motivul este oarecum misterios, dar ce știm este că Akhenaton a început un război la scară mare împotriva lui Amon-Ra și a preoților săi. A încercat să ștergă orice urmă a numelui Amon. A mers până la a profana numele tatălui său, ștergând numele lui Amon (Amen) din „Amehotep“. Și-a concentrat toată energia pe distrugerea lui Amon. Akhenaton a început să neglijeze nevoile și dorințele propriului popor. Țara s-a angajat încet-încet într-o coborâre în spirală. Akhenaton a fost învinovățit pentru că îl înfuriase pe Amon-Ra, dar răzbu-narea zeului trădat nu s-a lăsat așteptată. În anul 1336 î.Hr., Akhenaton a murit, lăsându-și fiul de 9 ani, Tutankhaten, ca succesor. Oamenii au început să se întoarcă în masă la Teba, și toate construcțiile din noua capitală au fost abandonate.

Imediat după moartea lui Akhenaton, preoții lui Amon-Ra și-au restabilit poziția. Apoi s-au apucat să lucreze la noul faraon. Preluarea controlului asupra naivului conducător s-a dovedit a fi o nimica toată. L-au obligat să-și schimbe numele

în Tutankhamon, care înseamnă „ imaginea lui Amon“. Tutankhamon a decretat apoi, sub „îndrumarea“ preoților, că vina pentru declinul Egiptului îi aparținea tatălui său. Akhenaton a fost declarat eretic. Toate imaginile lui și ale reginei sale au fost șterse sau distruse, iar noua capitală a fost rasă de pe fața pământului. Numele lui Akhenaton a fost șters din istoria Egiptului, iar zeul-tată, Aton, a fost redus la un rang minor.

Visul monoteist al lui Akhenaton, prin zeul Aton, nu s-a îndeplinit niciodată. Insistând prea mult pentru a impune noua sa religie, Akhenaton și-a garantat eșecul. Dacă ar fi fost un faraon mai bun și mai înțelept, poate nu acesta ar fi fost deznodământul. Ce e sigur e că 1 000 de ani mai târziu, o altă religie monoteistă care a apărut de jos în sus și împotriva unei rezistențe enorme, creștinismul, i s-a alăturat iudaismului în rândul credințelor de acest fel.

Desigur, acesta nu este finalul poveștii. Poate vă întrebați de unde știm de Akhenaton. Răspunsul se află chiar în pietrele folosite la ridicarea capitalei Akhetaten. Aceste pietre, numite *talatat*, erau mult mai mici decât din care au fost construite piramidele. Puteau fi transportate cu ușurință, asigurând o viteză mai mare a lucrărilor de construcții. Din păcate, puteau fi și distruse cu aceeași ușurință. După distrugerea orașului părăsit, muncitorii au folosit aceleași pietre pe post de liant pentru zidurile Tebei. În urma studierii acestor pietre și chiar a posibilității reconstrucției unor secțiuni din zidurile originale din care au făcut parte, știm acum mai multe despre dinastia lui Akhenaton decât poate despre orice altă dinastie egipteană. Dar pietrele nu au fost singurele lucruri descoperite de arheologii moderni. În 1922, Howard Carter a făcut o descoperire neegalată încă, aceea a mormântului regelui-copil, Tutankhamon. Ascunsă printre comori magnifice, strălucea imaginea regelui Tutankhamon și a soției sale. Gravați în aur pur, regele și soția sa stau unul lângă altul, încălziți de razele zeului soare, Aton.

## 3

### LIPSIȚI DE VIZIUNE

DEZBINAȚI, MURIM

1020 î.Hr.

Regatul Israel și-a început ascensiunea spre rangul de putere regională sub domnia regelui Saul, în anul 1020 î.Hr. Succesorul lui Saul, David, a ridicat Israelul la statutul de putere locală de prim rang printr-o combinație de succese diplomatice și militare. David a fost cel care a unit cu adevărat cele 12 triburi israelite într-un singur regat, cu capitala la Ierusalim, când l-a învins pe Isboșet în 993 î.Hr. David a fost urmat de Solomon, care a domnit – ei bine, da, trebuie s-o spun – cu înțelepciune până în 931 î.Hr. În acel moment, Israelul era un stat bogat și destul de puternic, cu tratate semnate cu toți vecinii, și era mai mult decât capabil de a se apăra de unul singur. Sub Solomon, Israelul era la intersecția mai multor rute comerciale bogate; își dezvoltase propriile industrii de prelucrare a cuprului și a altor metale, fuseseră fondate multe orașe și așezări noi, iar cele vechi erau fortificate. Sub Solomon a fost construit Templul din Ierusalim.

Problemele au apărut după moartea lui Solomon. În primul rând, Israelul prospera, dar sub stăpânirea lui Solomon

evreii fuseseră împovărați de taxe din ce în ce mai mari pe care le plăteau pentru apărare (inclusiv pentru o armată puternică) și Templu. Așa că, după ce Solomon a murit în 931 î.Hr., s-a iscat o revoltă a zece triburi mai mici din nord. Sub conducerea lui Ieroboam, un fost oficial al Curții, acestea s-au separat de triburile lui Iuda și Beniamin și au fondat un regat în jumătatea de nord a fostului teritoriu israelit unit, stabilind capitala la Samaria. Cele două triburi rămase au format o nouă națiune, pe care o numim astăzi Iudeea, condusă de fiul lui David, Roboam, și a cărei capitală a rămas Ierusalimul; Iudeea a continuat să fie condusă de urmași ai lui David.

Cumva, în timpul separării, poporul evreu a pierdut din mărimea și prestigiul necesare pentru a rămâne o putere regională importantă. În mai puțin de 200 de ani, regatul Israel avea să fie învins de asirieni, și poporul său urma să fie risipit pe tot teritoriul Imperiului asirian, unde curând și-au pierdut identitatea. Acestea sunt cele zece triburi pierdute. Iudeea a reușit să mai reziste peste un secol înainte să fie copleșită de babilonieni, în anul 586 î.Hr. Poate că decizia separării a ajutat triburile israelite să rezolve pentru moment problemele, dar, pe termen lung, acestea au pierdut definitiv ocazia de a deveni un regat îndeajuns de puternic pentru a supraviețui. Dacă nu s-ar fi separat, probabil că evreii ar fi reușit să se mențină ca națiune și ca popor. În fond, Iudeea a reușit să supraviețuiască invaziei asirienilor, iar un regat israelit unit ar fi reușit același lucru. Cine știe ce ar fi putut deveni un astfel de stat?